

“Şəffaflıq Azərbaycan” Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İctimai Birliyinin təşkilatçılığı və

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin

iştirakı ilə

2012-ci il 26 aprel tarixində

Notariat xidməti: problemlər və islahatlar

mövzusunda keçirilən

Dəyirmi Masanın yekunu və verilən tövsiyələr

Ön söz

Bu tövsiyələr “Şəffaflıq Azərbaycan” təşkilatı tərəfindən Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) maliyyə dəstəyi əsasında həyata keçirilən İctimai Maraqların Müdafiəsi və Hüquq Məsləhət Mərkəzi (ALAC) layihəsinin ictimai müzakirələr komponenti çərçivəsində hazırlanmışdır və donorların rəsmi mövqeyini əks etdirməyə bilər.

Notariat – vətəndaş və hüquqi şəxslərin hüquqlarını və qanuni maraqlarını qorumaq məqsədi ilə onların mübahisəsiz hüquqlarını və faktları, sənədləri, sənədlərdən çıxarışları təsdiqləməli olan, sənədlərə icraedici qüvvə verən və digər notariat fəaliyyəti göstərən dövlət orqanları və vəzifəli şəxslərdir.

Notariat hüquq münasibətlərinin tərəf müqabilləri olan və öz hüquqlarını və qanuni maraqlarını müdafiə etmək üçün notarius müraciət etmiş vətəndaşların (fiziki şəxslərin) və hüquqi şəxslərin mənafelərini müdafiə edərək fəaliyyət göstərir.

Notariat ixtisaslaşdırılmış hüquqi yardım göstərilməsi üzrə fəaliyyətin mülki yurisdiksiya istiqamətinin mühüm formasıdır. Notariat cəmiyyətdə xüsusi mülkiyyətin müdafiəsini və sahibkarlığın əsasını təşkil edən əmlak hüquqlarının şübhəsizliyini, mülki dövriyyənin iştirakçılarının hüquqlarının qorunmasını təmin edir.

Notariat fəaliyyətinin dinamikliyini təmin etmək üçün mövcud qanunvericiliyin müddəaları kifayət qədər deyil. Notariusun fəaliyyətinin qanuni əsasına müxtəlif dəyişikliklərin edilməsi tələb olunur.

Qanunun tətbiqi, əhaliyə göstərilən hüquqi yardımın səviyyəsinin yüksəldilməsi, o cümlədən notariat xidmətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində xeyli işlər görülmüş, əvvəllər bu orqanlarda mövcud olmuş neqativ halların aradan qaldırılması üçün təsirli tədbirlər həyata keçirilərək müsbət nəticələr əldə olunmuşdur.

Əhaliyə göstərilən notariat xidmətinin səviyyəsinin yüksəldilməsi və müasir tələblərə uyğun qurulması məqsədilə elm və texnikanın müasir nailiyyətlərindən, o cümlədən informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının imkanlarından istifadə olunmaqla notariat orqanlarında tərçümə xidmətinin təşkili üçün ölkənin bütün notariat kontorlarını əhatə edən kompüter şəbəkəsinin yaradılması üzrə tədbirlər görülmüşdür.

Etiraf etmək lazımdır ki, ölkəmiz son bir neçə il ərzində iqtisadi cəhətdən xeyli inkişaf edib, həmçinin əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində bir sıra önəmli layihələrə imza atılıb. Elə bu səbəbdən də artıq mülki münasibətlərin dairəsi genişləniib, mülki dövriyyə iştirakçılarının bağlılıqları əqdlərin miqdarı artıb. Təbii ki, qeyd olunan müsbət dəyişikliklər vətəndaşların mənafelərinin daha səmərəli müdafiə olunması və onlara göstərilən hüquqi xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir.

Məhz bu səbəbdən də ölkədə həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində son illər notariat institutunda da islahatlar aparılıb. Bunun nəticəsində ölkədə fəaliyyət göstərən bir

çox notariat kontorları rəsmi və doğru sənədlərin tərtibi üçün hüquqların, hüquqi əhəmiyyətli faktların təsdiqini və digər notariat hərəkətlərinin aparılmasını qanunla müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirirlər. Məlumat üçün bildirik ki, notariuslar əqdləri və etibarnamələri təsdiq edir, miras əmlakın mühafizə olunması üçün tədbirlər görür, vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamələr verir, yaşayış evlərinin, mənzillərin açıq hərracdan əldə olunmasına dair şəhadətnamələr verir, sənədlərin bir dildən başqa dilə tərcüməsinin düzgünlüyünü, şəxsin sağ olması və ya müəyyən yerdə olması faktını, şəxslə fotosəkildəki şəxsin eyniliyini, sənədlərin təqdim olunduğu vaxtı təsdiq edir. Bütün bunlarla yanaşı, sözügedən sahədə bəzi çatışmazlıqlar da mövcuddur ki, indi məhz həmin məqamlara toxunmaq istərdik.

Tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd bu sahədə nəzərə çarpan çatışmazlıqları müzakirə etmək, onların həlli istiqamətində atıla biləcək addımları nəzərdən keçirmək olmuşdur. Eyni zamanda vətəndaş cəmiyyəti üzvləri ilə hakimiyyət nümayəndələrinin birgə dialoqunu qurmaq, ictimai müzakirələrin genişləndirilməsinə nail olmaq üçün dəyirmi masanın keçirilməsi məqsəduyğun hesab edilmişdir. Bununla əlaqədar “Şəffaflıq Azərbaycan” Korrupsiya qarşı Mübarizə İB-nin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi, yerli qeyri-hökumət təşkilatları və beynəlxalq qurumların iştirakı ilə dəyirmi masa təşkil edilmişdir. Yekunda dəyirmi masanın gedişi zamanı aparılan müzakirələr, səsləndirilən fikirlər, irəli sürülən təkliflər ümumiləşdirilərək tövsiyyə halına salınıb və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilib.

Tövsiyələrin hazırlanmasında aşağıdakı şəxslərin fikirlərindən istifadə olunub.

- Azər Talıbov “Şəffaflıq Azərbaycan” İB-nin Baş hüquqşünası
- İradə Cavadova, İnsan Hüquqları üzrə Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri
- Rəna Səfərəliyeva, “Şəffaflıq Azərbaycan” İB-nin İcraçı Direktoru;
- Mirvari Qəhrəmanlı, Neftçilərin Hüquqlarını Müdafiə təşkilatının rəhbəri

Notariat xidməti: problemlər və islahatlar	
mövzusunda keçirilən dəyirmi masanın qanunvericiliklə bağlı üzə çıxan problemləri barədə verilən tövsiyələr	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
M a d d ə 3 . Notarius Notariat fəaliyyəti ilə peşəkarcasına məşğul olan şəxs notarius adlanır. Dövlət və ya xüsusi notarius kimi işləmək istəyən Azərbaycan Respublikasının hər bir vətəndaşı (bundan sonra - vətəndaş) ali hüquq təhsilli olmalı, mənəvi keyfiyyətlərə və peşə biliklərinə malik olmalıdır. İkili vətəndaşlığı, digər dövlətlər qarşısında öhdəlikləri olan, şəxs, din xadimi vəzifəsinin icrası ilə bağlı əvvəllər qanunvericiliyin tələblərini pozduğuna görə işdən azad edilmiş, qanunla müəyyən edilmiş qaydada fəaliyyət qabiliyyəti olmayan və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyətli hesab olunan, əvvəllər cinayət törətmiş və buna görə məhkum olunmuş, barəsində notariat fəaliyyəti ilə məşğul olmasının məhdudlaşdırılması və ya tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin tətbiq edilməsi haqqında qanuni	Vətəndaşlar dövlət və xüsusi notarius vəzifəsinə götürülərkən onların əvvəllər hüquq sahəsində iş təcrübəsinin və müəyyən yaşa çatmaqla həyat təcrübəsinin olması mühüm amildir. Belə ki, notariusun fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətlərindən biri apardığı notariat hərəkətlərinə görə bütün əmlakı ilə maddi məsuliyyət daşmasıdır və bu peşə yüksək dərəcəli risklə bağlıdır.

qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarı çıxarılmış, habelə bəraətverici əsaslar olmadan cinayətin törədilməsi üzrə cinayət işinin xitam olunması haqqında qanuni qüvvəyə minmiş istintaq orqanı və ya məhkəmənin qərarı olan, tibbi rəyə əsasən fiziki və əqli qüsurlarına görə notarius işləməyə qadir olmayan, 65 yaşına çatmış şəxs notarius ola bilməz. Yuxarıda göstərilən tələblərə cavab verən və notarius olmaq istəyən vətəndaş notariat fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün şəhadətnamə (bundan sonra - şəhadətnamə) almalıdır. Elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla, notarius sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq və digər haqqı ödənilən işləri yerinə yetirmək qadağandır. Notarius istədiyi dövrdə hər hansı siyasi partiyada öz fəaliyyətini dayandırmalıdır. Dövlət notariusuna "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş məhdudiyətlər də tətbiq edilir. Notarius Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilən Notariusun etik davranış kodeksinin tələblərinə riayət etməlidir.	
<i>Təvsiyyə edirik ki,</i> <i>Notarius vəzifəsinə təyin olunmaq üçün</i> 1. <i>Vətəndaşın yaşı 30-dan aşağı olmamalıdır</i> 2. <i>Hüquq sahəsində azı 3 il iş təcrübəsinə malik olmalıdır</i> <i>şərtləri əlavə olunsun.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
M a d d ə 9 . Notariusun vəzifələri 2) hüquqi məlumatsızlığın onlara vura biləcəyi ziyanın qarşısını almaq üçün notariat hərəkətlərinin aparılması nəticələri barədə onlara xəbərdarlıq etməlidir	Bəzi hallarda müxtəlif sahələrlə əlaqədar olaraq bağlanmış əqdlərin, müqavilələrin, sövdələşmələrin ləğv edilməsinə ehtiyac olur. Belə ki, tərəflərdən biri (yaxud hər iki tərəf) bağışlamaqla əlaqədar qanunu başa düşmədiklərini bəhanə gətirirlər. Bu anlaşmazlığı aradan qaldırmaq lazım gəlir.
<i>Təvsiyyə edirik ki,</i> <i>tərəflərə bu məsələ ilə əlaqədar qanunun tələblərini izah edən xəbərdarlıq protokollaşdırılsın (aktlaşdırılsın).</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
M a d d ə 13 . Notariat fəaliyyəti üzrə kargüzarlığın dili Azərbaycan Respublikasında notariat fəaliyyəti üzrə kargüzarlıq Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində aparılır. Notariat hərəkətlərinin aparılması üçün müraciət etmiş şəxs kargüzarlığın aparıldığı dili bilmirsə və ya notariat hərəkətinin hər hansı dildə aparılmasını	Notariat fəaliyyəti üzrə kargüzarlığın dili ilə əlaqədar Qanunun 13-cü maddəsində «imkan daxilində» ifadəsi norma yaradıcılığı baxımından yolverilməzdir və bundan subyektiv məqsədlər üçün istifadə edilə bilər.

xahiş edirsə, notarius imkan daxilində tərəfindən rəsmiləşdirilən sənədlərin mətnlərini arzu edilən dildə tərtib edir və ya mətn tərcüməçi tərəfindən ona tərcümə edilir.	
<i>Təvsiyyə edirik ki, «İmkan daxilində» ifadəsi dəqiqləşdirilsin.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
M a d d ə 2 8 . Notariat hərəkətlərini aparmaq hüquqlarının məhdudlaşdırılması Notarius və ya notariat hərəkətləri aparan digər vəzifəli şəxs tərəfindən öz adına və öz adından, ərinin (arvadının), onun və özünün qohumlarının (valideynlərinin, uşaqlarının, nəvələrinin, babalarının, nənələrinin, həmçinin qardaşlarının, bacılarının, əmilərinin (dayılarının), bibilərinin (xalalarının), onların uşaqlarının) adına və bu şəxslərin adından, həmin notarius və ya notariat hərəkətləri aparan digər vəzifəli şəxs ilə bir yerdə işləyənin adına və onun adından notariat hərəkətlərinin aparılması qadağandır. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının, həmçinin bu orqanın adına və onun adından notariat hərəkətləri aparmaq hüququ yoxdur. Bu maddənin tələblərini pozmaqla aparılmış notariat hərəkətləri və onlara bərabər tutulan hərəkətlər etibarsız sayılır və məhkəmənin qərarı ilə ləğv edilməsi üçün əsasdır.	Bu norma ümumi xarakterə malikdir, ailə üzvlüyünü konkret və dəqiq meyarlarını müəyyən etmir. Bundan əlavə, ayrı-ayrı normativ hüquqi aktlarda “ailə”, “ailə üzvləri” və ya “qohum” anlayışları həmin aktların məqsədlərinə görə müxtəlif məzmununda verilir. Mülki Prosesual Məcəllə 19 qeyd Qeyd: Bu Məcəllədə “qohum” dedikdə, babaya və nənəyə qədər əcdadları ümumi olan şəxslər, ər-arvadın yaxın qohumları, babanın, nənənin, valideynin, övladlığa götürənin, doğma və ögey qardaş və bacının, uşağın, övladlığa götürənin və ya nəvənin əri (arvadı) və ya onların yaxın qohumları nəzərdə tutulur. Yaxın qohumlara babalar, nənələr, valideynlər, övladlığa götürənlər, doğma və ögey qardaşlar və bacılar, ər-arvad, uşaqlar, övladlığa götürənlər, nəvələr aid dirlər.
<i>Təvsiyyə edirik ki, «Notariat hərəkətlərini aparmaq hüquqlarının məhdudlaşdırılması» haqqındakı maddədə göstərilən ailə və qohumlar haqqındakı siyahı MPM-nin 19-cu maddəsindəki Qeydə uyğunlaşdırılsın və dəqiq siyahısı verilsin.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
M a d d ə 3 5 . Notariat hərəkətinin aparılması üçün müraciət etmiş şəxslərin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi, fəaliyyət qabiliyyətinin və imzalarının həqiqiliyinin yoxlanılması Notariuslar və notariat hərəkətləri aparan digər vəzifəli şəxslər hər bir halda müvafiq notariat hərəkətləri apararkən bunun üçün müraciət etmiş şəxslərin, onların nümayəndələrinin və ya idarələrin, müəssisələrin və təşkilatların nümayəndələrinin səlahiyyətini müəyyən etməlidirlər. Əqdlər təsdiq edilərkən və Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində nəzərdə tutulan hallarda bəzi başqa notariat hərəkətləri aparılarkən əqdlərin iştirakçılarının və notariat hərəkətlərinin aparılması üçün müraciət etmiş digər şəxslərin imzalarının həqiqiliyi yoxlanılmalıdır. Əqdlər təsdiq edilərkən əqdlərdə iştirak edən şəxslərin fəaliyyət qabiliyyəti aydınlaşdırılmalıdır və hüquqi şəxslərin hüquq qabiliyyəti yoxlanılmalıdır.	Qanunun «Notariat hərəkətinin aparılması üçün müraciət etmiş şəxslərin səlahiyyətinin müəyyən edilməsi, fəaliyyət qabiliyyətinin və imzalarının həqiqiliyinin yoxlanılması» haqqındakı maddədə «fəaliyyət qabiliyyətinin» yoxlanılmasından danışarkən bu yoxlamanın nə cür aparılması yolları müəyyən edilməlidir.

Əqd nümayəndə tərəfindən aparıldıqda onun səlahiyyəti yoxlanılmalıdır. Notariat qaydasında təsdiq edilən əqdlər, habelə ərizələr və başqa sənədlər notariusun və ya notariat hərəkəti aparan digər vəzifəli şəxsin iştirakı ilə imzalanmalıdır. Əgər əqd, ərizə və ya başqa sənəd göstərilən vəzifəli şəxslərin iştirakı olmadan imzalanmışsa, onu imzalayan şəxs sənədi özünün imzaladığını şəxsən təsdiq etməlidir. Şəxs əqdi, ərizəni və ya başqa sənədi cismani qüsuruna, xəstəliyinə və ya hər hansı başqa səbəbə görə özü imzalaya bilmədikdə əqdi, ərizəni və ya digər sənədi onun tapşırığı ilə, onun iştirakı ilə və notariusun, yaxud notariat hərəkəti aparan digər vəzifəli şəxsin iştirakı ilə başqa şəxs imzalaya bilər. Belə halda notariat hərəkətinin aparılması üçün müraciət etmiş şəxsin sənədi özünün imzalaya bilmədiyinin səbəbi göstərilməlidir. Notarius və müvafiq icra hakimiyyəti orqanı idarələrin, müəssisələrin, təşkilatların onlara məlum olan vəzifəli şəxslərinin şəxsi müraciətləri zamanı alınmış və həqiqiliyi şübhə doğurmayan imzalarının nümunələri varsa, həmin vəzifəli şəxslərin hər dəfə gəlməsini tələb etməyə bilərlər.	
<i>Təvsiyyə edirik ki, «Fəaliyyət qabiliyyəti»nin yoxlanılması qeyri-müəyyən olduğu üçün bu ifadə dəqiqləşdirilsin.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i> Notariatın hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsinə dair məsələdə bəzi çətinliklərə rast gəlinir ki, bu da əsasən notariusun həqiqətənmi dövlət hakimiyyətinin daşıyıcısı olub-olmamağından və s. ibarətdir.	<i>Analiz</i> Bir tərəfdən notarius dövlətin təyin etdiyi nümayəndə kimi çıxış edir, digər tərəfdən isə tərəflərin azad məsləhətçisi kimi çıxış etdiyindən ikili xarakterə malikdir. Qanunvericiliyə görə notariuslar dövlət hakimiyyətinin daşıyıcıları deyillər, lakin notariat haqqındakı qanun görə dövlət adından çıxış edirlər.
<i>Təvsiyyə edirik ki, Notariusların statusu dəqiq müəyyənləşdirilib aydınlaşdırılmalıdır.</i>	
II. İDARƏETMƏNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ	
<i>Mövcud vəziyyət</i> Vətəndaşlar müxtəlif sənədləri təsdiq etdirmək üçün notariuslara müraciət etməli olurlar.	<i>Analiz</i> Müxtəlif sənədləri təsdiq etdirmək üçün vətəndaşlar notariuslara müraciət edərkən onlar notariata təqdim etmək üçün DİN-dən şəxsiyyəti təsdiq edən müxtəlif arayışlar olmalı olurlar. Lakin bu prosesdə vətəndaşlar müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər.
<i>Təvsiyyə edirik ki, müxtəlif sənədləri təsdiq edərkən vətəndaşların və notariusların üzləşdiyi çətinliklərin qarşısını almaq və onların işini yüngülləşdirmək məqsədi ilə şəxsiyyətin müəyyən edilməsi üçün DİN-nin elektron şəbəkəsindən notariusların özlərinin birbaşa məlumat almalarından ötrü notariuslara DİN-nin elektron şəbəkələrinə daxil olmaq imkanı verilsin.</i>	

<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Vətəndaşlar əmlak alqı-satqısı ilə əlaqədar notariuslarda müqavilə bağlatdırarkən onlar dövlətə rüsum ödəməlidirlər. Hazırda dəyərinə görə əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən daşınmaz əmlakın özgəninkiləşdirilməsi müqavilələrinin notariat qaydasında təsdiqinə görə fiziki və hüquqi şəxslərdən eyni miqdarda dövlət rüsumu (xüsusi notariuslar tərəfindən eyni məbləğdə haqq) tutulur.	Bunun nəticəsində aşağı qiymətlə əmlak əldə edən şəxslər qiyməti yuxarı olan əmlak alanlara nisbətən daha yüksək dərəcə ilə rüsum ödəməyə məcbur olur. Alqı-satqı əməliyyatı zamanı bağlanan əqdlər üçün vətəndaşlardan alınan rüsumun miqdarı ilə bağlı müxtəlif məsələlər meydana çıxır. Məsələn, alqı-satqı zamanı nə mənzilin otaqlarının sayından, nə kvadraturasından, nə evin yerləşdiyi ərazidən, nə təmirindən və s. asılı olmayaraq bu əməliyyat zamanı vətəndaşlardan eyni miqdarda rüsum alınır.
<i>Təvsiyyə edirik ki,</i> <i>Alqı-satqı zamanı alınan rüsumun miqdarı mənzilin vəziyyətinə (mənzilin sahəsinin həcminə, mənzilin təmirinə, yerləşdiyi əraziyə və s.) görə hesablansın.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Digər notariat hərəkətlərinə görə tutulan rüsumun (haqq) məbləği də bazar qiymətlərlə bağlı real vəziyyətə və xüsusi notariuslar tərəfindən bu xidmətin göstərilməsinə görə çəkdiyi xərclərə uyğun gəlmir.	Bundan başqa, vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamələrin verilməsinə görə cəmi üç manat haqq tutulur və bu haqq miras əmlakın dəyərindən asılı olmayaraq eynidir. Yaxud qiymətləndirilən müqavilələrin dəyərindən asılı olmayaraq eyni məbləğdə 61 manat haqq tutulur. Şəxsin bütün əmlakının idarə edilməsi və onun üzərində sərəncam verilməsi və digər geniş səlahiyyətləri nəzərdə tutan etibarnamənin təsdiqinə görə isə haqqın məbləği cəmi beş manatdır.
<i>Təvsiyyə edirik ki,</i> <i>Vərəsəlik şəhadətnaməsi, qiymətləndirilən müqavilələr və etibarnamələr təsdiqinə görə tutulan dövlət rüsumu və haqqın məbləği bu notariat hərəkətlərinin xüsusiyyətləri və mövcud bazar qiymətləri nəzərə alınmaqla müəyyən edilsin.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Notariuslarda daşınmaz və müəyyən daşınan əmlakla əlaqədar əqd bağlanan zaman həmin əmlakın girovda olub-olmaması haqqında məlumat tələb olunur.	Daşınmaz və müəyyən daşınan əmlakla əlaqədar əqd bağlatdırarkən vətəndaşlar əmlakın girovda olub-olmasına dair tələb edilən sənədləri əldə etmək istərkən müxtəlif çətinliklərlə, növbələrlə, süründürməçiliklərlə və s. ilə üzləşməli olurlar.
<i>Təvsiyyə edirik:</i> <i>Daşınmaz və rəsmi reyestrə üzərində mülkiyyət hüquqları qeydə alınan daşınar əmlakla əlaqədar əqd bağlanan zaman onların girovda olub-olmaması haqqında məlumat almaq üçün yaxşı olardı ki, notariuslar özləri müxtəlif növbələrin, süründürməçiliklərin qarşısını almaq məqsədi ilə, bəzi dövlətlərdə olduğu kimi dövlət elektron şəbəkələrinə daxil olaraq bu haqda məlumat ala bilsinlər.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Vətəndaşlar vərəsəliklə əlaqədar müxtəlif məsələlərlə bağlı notariuslara müraciət edirlər.	Lakin vətəndaşlar vərəsəlik hüququnun təsdiq edilməsi üçün notariuslara müraciət edərkən onlara bu məsələ ilə bağlı notariata

	təqdim etmək üçün bir sıra sənədlər (ölüm kağızı, arxiv sənədləri və s.) əldə etmək lazım gəlir. Bu sənədləri əldə etmək prosesində vətəndaşların qarşısına müxtəlif çətinliklər çıxır.
<i>Tövsiyə edirik ki, Vərəsəlik hüququnun müəyyənləşdirilməsi zamanı lazım olan sənədlərin əldə edilməsində qarşıya çıxan çətinlikləri yüngülləşdirməkdən ötrü notariuslara rəsmi dövlət elektron şəbəkələrinə daxil olmaq imkanı verilsin.</i>	
III. ŞƏFFAFLIĞIN ARTIRILMASI	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Vətəndaşlar və sahibkarlar müxtəlif mülki-hüquq münasibətlərinin iştirakçısı olurlar. Onlar bəzən hansısa əqdin təsdiq edilməsi məqsədilə və ya müəyyən hüquqi yardım almaqdan ötrü notariat kontorlarına müraciət edirlər. Təcrübə göstərir ki, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər, o cümlədən kredit təşkilatları digər notariat hərəkətlərinin aparılması ilə yanaşı borcludan pul məbləğlərinin tutulması və ya əmlakın tələb edilib alınması üçün icra qeydlərinin aparılması məqsədilə də notariat xidmətindən istifadə edir.	İcra qeydi pul məbləğinin və ya hər hansı əmlakın tələbkarın xeyrinə borcludan tələb edilib alınması üçün notariusun verdiyi sərəncamdır. Notariusun apardığı icra qeydi məhkəmə qərarı ilə eyni hüquqa malikdir və birbaşa icraya yönəlir. «Məhkəmə qərarlarının icrası haqqında» qanununa əsasən notariusların icra qeydləri məhkəmə və digər orqanların qərarları kimi icra sənədləridir. Həmin icra sənədlərinin məcburi icrası məhkəmə icraçıları tərəfindən həyata keçirilir. Bununla əlaqədar məhkəmə icraçılarını tələbləri Azərbaycan ərazisində bütün orqanlar, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər üçün məcburidir. Bu qanunun 8-ci maddəsinin tələblərinə görə icra sənədinin icraya yönəldilməsi bilavasitə müvafiq qərarı çıxarmış məhkəmənin və ya digər orqanın vəzifəsidir. Deməli, notarius icra qeydini apardıqdan sonra onu məhkəmə icraçılarına göndərməlidir. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində ölkə vətəndaşlarının böyük bir qismi sahibkarlıqla bağlı işlərini qurmaq məqsədilə kredit götürməyə meyl göstərirlər. Bunun da nəticəsində tələbkarlar və borclular əmələ gəlir. İdarə, müəssisə rəhbərləri, o cümlədən müxtəlif iş adamları icra qeydinin aparılması ilə əlaqədar notariat kontorlarına müraciət etsələr, heç bir problem olmadan pozulmuş hüquqlarının müdafiəsinə nail ola bilərlər. Çünki icra qeydlərinin aparılması ilə notariat xidmətindən istifadə edən hər bir sahibkar və iş adamı fəaliyyətləri ilə əlaqədar bağladıkları müqavilələrin etibarlılığına, qanuniliyinə, əmlaklarının mühafizəsinə, niyə alınmış mallar üçün borcun alınmasına və borc, kredit məsələlərinin tez və müsbət həll olunmasına, eləcə də təsərrüfatın bütün sa-

	hələrində özlərinə zəmanət almış olarlar.
<i>Tövsiyyə edirik ki,</i> <i>Ölkəmizdə gedən inkişafın indiki mərhələsində notariusların icra qeydi aparmasının əhəmiyyəti barədə vətəndaşlar daha çox məlumatlandırılın. Onun əhəmiyyəti vətəndaşlara daha dolğun çatdırılın.</i>	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Analiz</i>
Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi notariat fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün və onun işinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması məqsədi ilə elm və texnikanın son nailiyyətlərindən istifadə edir.	Notariusların fəaliyyətində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının imkanlarından istifadə edilməsi həyata keçirilən islahatların vacib istiqamətlərindədir. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, notariat sistemində mövcud olan problemlərin həlli üçün informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi böyük rol oynayır. Belə ki, fiziki və hüquqi şəxslərin mülkiyyət, vərəsəlik və digər hüquqlarının təmin edilməsi məqsədilə, bu sahədə təcrübədə mövcud olan çətinliklərin aradan qaldırılması, göstərilən hüquqi xidmətin keyfiyyətinin artırılması və buna sərf olunan müddətin azaldılmasına imkan verir.
<i>Tövsiyyə edirik ki,</i> <i>Notariat sistemində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə edilməsi genişləndirilsin.</i>	